

Azərbaycanın QURTULUŞ salnaməsi: Heydər Əliyevdən İlham Əliyevə

31

Əvvəli 1-ci səh.

Digər tərəfdən xalqın azadlıq ideallarının reallaşmasına mane olmaq, milli istiqlaliyyətinin bərpa edilməsini əngəlləmək üçün müxtəlif təxribatlar törədilirdi. Bu təxribatlar yalnız Ermənistanın təcavüzkar əməllərinin genişləndirilməsi ilə yekunlaşmırdı, həm də daxili siyasi vəziyyəti gərginləşdirməyə hesablanmışdı. Lakin nə Moskvanın təlimatlarından çıxsa bilən A.Mütəllibov iqtidarı, nə də AXC-Müsavat hakimiyyəti dövlətin yaşamasını təmin etmək və cəmiyyətdə milli həmrəyliyin əldə edilməsinə nail olmaq iqtidarında idilər. Bu da təbii ki, vəziyyətin daha da ağırlaşmasına şərait yaradırdı. Azərbaycanın milli mənafeələrinə ciddi təhlükə törədən proseslərə stimül verirdi.

Surat Hüseynovun məlum qiyamı zamanı ölkədə dövlət idarəetmə sisteminin acınacaqlı hal aldığı və xalqın maraqlarını qorumağa qadir siyasi hakimiyyətin yoxluğu üzə çıxdı. Ölkənin cənub bölgəsində aqalığa gələn Əlikram Hüseynovun separatçı dəstələri xalqın azad gələcəyinə meydan oxuyur, müstəqillik arzularımızı boğmağa hazırlaşdılar. Bir sözlə, xarici qüvvələrin təhriki ilə separatçı meyillər baş qaldırır, yeni münaqişə ocaqlarının təməli qoyulurdu. Havadarlarının hərbi-siyasi dəstəyinə arxalanan Ermənistan isə Azərbaycan ərazilərini kəndbəkənd, rayonbarayon işğal edirdi. Cəmiyyətdə ciddi rahatsızlıq, ümitsizlik hökm sürürdü. Sosial-iqtisadi böhran, güclü inflyasiya, dolanışığın getdikcə çətinləşməsi, insanların yeni dövrün real-liklərinə uyğunlaşa bilməmələri hamını çətin durum qarşısında qoymuşdu. Bu durumdan xilas olmaq üçün qətiyyətli, siyasi cəhətdən təcrübəli bir şəxsin rəhbərliyə gəlməsi zərurətə çevrilmişdi.

Ulu Öndər o dövrü karakterizə edərək deyirdi: "Azərbaycan böyük təhlükə qarşısında idi. Çünki Azərbaycanın müstəqil yaşamasını əleyhinə olan həm daxildəki qüvvələr güclü idi, həm də Azərbaycan kimi böyük coğrafi-strateji əhəmiyyətə, zəngin təbii sərvətlərə malik olan ölkənin tam müstəqil olması başqa ölkələrdə bəzi dairələri qane etmirdi. Ermənistanın Azərbaycanı etdiyi təcavüz və bunun nəticəsində Azərbaycanın zülməti, əngəllənən Azərbaycanın zülməti, ikinci tərəfdən də daxildə hakimiyyət çəkilməsi 1992-ci ilin iyun ayında hakimiyyətə gəlmiş qüvvələrin bir ildən sonra hakimiyyətdən saldı, xalq özü saldı". O dövədə Azərbaycan 20 Yanvar, Xocalı faciələrini yaşadı, Laçın, Şuşa xəyanətlərin qurbanı oldu, ölkə ərazisinin 20 faizi işğal edildi, dövlət müstəqilliyimiz ağır və əzablı yollardan keçməli oldu.

Suverenliyimiz real təhdidlər qarşısında qalmışdı. 1993-cü ildə respublikada artıq həyatın bütün sahələrini böhran bürümüşdü. Dövlət əmlakının açıq-aşkar məhvəsinə halları kütləvi karakter daşıyırdı. Ölkədə mədəniyyətə zərər verən, qanunvericilik, xüsusi ilə ziyalılar böyük rəhbərin siyasi hakimiyyətdə qayıdışı arzusunda idilər.

Xalqın tələbi

Vətəndaşlarımız Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə rəhbərliyinə qayıdışını təkidlə tələb edirdilər. Əhalinin böyük əksəriyyəti, xüsusilə ziyalılar böyük rəhbərin siyasi hakimiyyətdə qayıdışı arzusunda idilər.

1993-cü il iyunun 15-də bu ideya reallığa çevrildi. Həmin gün Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi və yenilməz iradəsi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədri seçildi. Parlamentin tarixi iclasında Heydər Əliyev çıxış etdi: "Azərbaycan Respublikasının bugünkü ağır, mürəkkəb və gərgin vəziyyətini tam məsuliyyətlə dərk edirəm. Bu vəzifəni öz üzümə götürərək öz məsuliyyətimin anlayışını və bunların hamısını rəhbər tutaraq öləndən gələni edəcəyəm. Ali Sovetinin Sədri kimi Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi 1918-ci ildə yaranmış ilk Azərbaycan

Qurtuluş missiyası

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanı məhv olma təhlükəsindən xilas etdi

Demokratik Respublikasının əsasları, müasir tələblərə, dünyada gedən proseslərə bağlı olaraq təmin olunmalıdır. Bu sahədə mənə dəim çalışacağam və heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsini, harada olursa-olsun yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm. Bununla əlaqədar olaraq bildirmək istəyirəm ki, mənim fikrimcə, Azərbaycan Respublikası, bundan sonra onun başına nə gəlsə gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yəni heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayacaq, heç bir başqa dövlətin əsarəti altına düşməyəcək".

Tariximizin qürurlu səhifəsi

Heydər Əliyevin ölkənin ali qanunvericilik orqanına Sədr seçilməsi ölkəmizin həyatında çox mühüm hadisə oldu. Bu siyasi qayıdış Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğunun, gələcək taleyinin ən həlledici anları idi. Azərbaycanı azərbaycanlılara, millətini özünə qayıtdı. Hadisələrin sonrakı gedişi göstərdi ki, 15 iyun ölkənin müstəqillik tarixində yeni siyasi mərhələnin başlanğıcıdır. Ali Sovetinin Sədri kimi Heydər Əliyevin ilk üç ay ərzindəki gərgin fəaliyyəti hər hansı bir nəzəriyyədən və ideyalardan uzaq idi. Ulu Öndər birinci gündən parlamentarizm əsaslarına sadıq qalaraq aşkarlıq prinsipini üstünlük verdi. İclaslar, mətbuat konfransları, respublika əhəmiyyətli müşavirələr bir-birə yayımla televiziya ekranlarına çıxarıldı. Ölkədəki vəziyyət olduqca çətin idi. İctimai-siyasi həyatdakı gərginliyin aradan qaldırılması üçün lazımı tədbirlər görülməyə başlandı. Bütün bunlar üç ayda ölkədə dövlət siyasi və ictimai böhran prosesini dayandırmaya imkan yaratdı.

Möcüzəyə bənzər hadisələr baş verirdi. Əslində, tabeliyində heç bir qurum olmayan, yalnız öz sözlünə və zəkasına arxalanan böyük siyasi xadim məhz zəngin rəhbərlik təcrübəsinə əsaslanaraq dövlətin dağıdılmasının qarşısını ala bildi. "Fəaliyyətlərini donduran" dövlət məmurlarının sabotajı, ancaq öz bölgə komandirlərinə tabe olan silahlı qurumlar, iqtisadiyati iflic vəziyyətinə düşmüş bir məmləkət - bunların hamısı acı gerçəklik idi. Heydər Əliyev deyirdi: "Azərbaycan xalqının birliyi yeni, heç kəsdən asılı olmayan dövlət quruluşu yola təmin edilə bilər. Doğrudur, bu yolda çətinliklər az olmayacaqdır. Fəqət bunların bahasına olursa-olsun, biz buna nail olmalıyıq. Biz bu yola düşməsək, bunu gələcək nəsillər edəcək və onlar, tarix bizi bağışlamayacaqdır. İndi

hər bir namuslu, qeyrətli azərbaycanlı gərək öz şəxsi mənafeələrini, imtiyazlarını unutsun, xalqı aqibətli, bu günü və azad gələcəyi haqqında düşünsün. Xalqın müqəddəratı hər şeydən üstün olmalıdır.

Azərbaycan xalqı birləşməli, öz müqəddəs, doğma torpağını göz bəbəyi kimi qoruymalıdır. Azərbaycan Respublikası ictimai və siyasi müstəqillik yolu ilə getməli, tam istiqlaliyyət uğrunda mübarizə aparmalıdır. Xalq deputatlarını, bütün Azərbaycan xalqını bu yola dəvət edirəm və əmin edirəm ki, mən bu yoldan dönməyəcəyəm". Bu, Heydər Əliyevin yeni mərhələdə siyasi platformasının, gələcək fəaliyyət proqramının əsas prinsiplərini özündə aydın əks etdirən bəyanatı idi.

Ölkədə sabitliyin bərqərar olması üçün gərgin iş aparıldığı bir vaxtda Prezident Əbülfəz Elçibəy müəmmal şəkildə Bakını tərk edərək doğulduğu kəndə getdi. Ölkə başsız vəziyyətdə, tələyin ümidinə qaldığından 1993-cü ilin 24 iyununda Ümummilli Lider Heydər Əliyev Ali Sovetinin qərarı ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti səlahiyyətlərinin icrasını öz üzərinə götürməli oldu. Həmin gün Ulu Öndərin bununla bağlı xalqa müraciəti bir növ müstəqil Azərbaycan dövlətinə sadiqlik andı idi. Zaman keçdikcə Ümummilli Lider ən ağır məqamlarda yənə də öz əmində sadiq qalacaq, Azərbaycanın müstəqilliyinin daimliyini, əbədliliyini, dönməzliyini təmin edəcəkdi.

Xalqa və dövlətə xidmət missiyası

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycanın qazandığı tarixi nailiyyətlər bu böyük dövlət adamının qətiyyətinin, mətinliyinin, verdiyi bütün sözlərin tutmasını sübut edir. Ulu Öndər 1993-cü il iyunun 15-dən oktyabrın 3-dək Ali Sovet rəhbərliyi etdiyi müddətdə ölkənin ali qanunverici orqanının fəaliyyətini demokratik prinsiplər, aşkarlıq, xalq qarşısında hesabatlılıq əsasında qurdu. Azərbaycan parlamentinə yeni bir ruh, müasir parlamentarizm əsasları gətirdi, müstəqilliyini yenidən əldə etmiş ölkənin demokratik parlamenti necə olmalıdır, bunun mükəmməl örnəyini yaratdı.

Heydər Əliyev zəngin dövlətçilik təcrübəsi ilə Ail Sovetdə yüksək siyasi mədəniyyətə formalaşdırdı. Özünə-məxsus iclas aparmaq tərzini, təmkinli, fikirlərini dəqiq əsaslandırması, edilən çıxışların məğzini tutmaq, qeyri-müəyyən məqamları əlavə suallarla aydınlaşdırmaq, tərəflər arasında sivil

müzakirələr qurmaq, müzakirələri ümumiləşdirib ortaya faydalı nəticələr qoymaq bacarığı ilə əsl ustad dərsləri keçdi.

Hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu məsələləri məhz Heydər Əliyevin ölkə parlamentinə rəhbərlik etdiyi dövrdən gündəmə gəldi. Çünki Ulu Öndər yaxşı bildirdi ki, Azərbaycan xalqının arzularındakı dövlət, cəmiyyət qurmaqdan ötrü ilk növbədə qanunun aliliyi təmin olunmalı, buna maneə yaradan əngəllər ortadan götürülməlidir. Cəmiyyətdə ictimai-siyasi sabitlik təmin edilməli, hər bir vətəndaş özünü tam təhlükəsiz şəraitdə duymalı, onun nəsi adamların idarəçiliyi dövründə dövlətə, hökumətə sarsılmış inamı bərpa olunmalıdır.

Ulu Öndər ölkədəki qanunsuz silahlı birləşmələrin fəaliyyətinə son qoydu. Nəzarətsizlik dövründə baş qaldıran kriminal ünsürləri zərərsizləşdirdi, cinayətkarlığın və hüquq pozuntularının qarşısını aldı, ictimai-siyasi sabitlik üçün dayanıqlı bir sistem qurdu. Heydər Əliyev xarici qüvvələrin təhriki ilə ölkədə baş qaldıran separatizm meyillərini genişləndirərək Azərbaycan dövlətçiliyini sarsıtmasını imkan vermədi. Bunun bariz nümunələrindən biri 1993-cü ilin 7 avqustunda ölkənin cənub bölgəsində elan edilmiş qondarma "Talış-Muğan Respublikası" ilə bağlı görülməli tədbirlər idi. Xarici qüvvələr tərəfindən Azərbaycanın o dövrdəki kövrək müstəqilliyinə qəsd olan bu təxribatın qarşısını almaqdan ötrü Heydər Əliyev hər zaman kimi, yənə də sağlaml insanlara, sağlaml düşüncəyə söykəndi.

Avqustun 13-də parlamentdə həmin bölgədən olan deputatlarla, ziyalılarla, aqsaqqallarla görüşüb vəziyyəti müzakirə etdi. Avqustun 17-də isə "Azərbaycan Respublikasının Lənkəran, Astara, Masallı, Lerik, Yardımlı, Cəlilabad və Biləsuvar rayonlarında yaranmış vəziyyət haqqında" qərar qəbul edilərək "Talış-Muğan Respublikası" avontürasına siyasi qiymət verildi, əhalinin dəstəyi ilə bu bədnam iddia son qoyuldu. Şimalda "Sadval" hərəkatının qarşısı qətiyyətlə alındı. 1993-cü ilin iyul-avqust aylarında xalqın böyük dəstəyi ilə bu hadisələr aradan qaldıran, bütün qanunsuz birləşmələri tez bir zamanda zərərsizləşdirən Ulu Öndər, eyni zamanda cəmiyyətdə milli həmrəyliyin, sabitliyin möhkəmləndirilməsinə, iqtisadi tənzimlənmənin qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulan addımları əlavə suallarla keçirdi.

Ümummilli Lider Azərbaycanı zamanın ağır tələtlərindən xilas edərək rəvan, aydın inkişaf yoluna çıxar-

dı. 1994-cü ildə cəbhə bölgəsində atəşkəsə nail olmaqla ölkənin sosial-iqtisadi problemlərinin həlli, ordu quruculuğu, demokratik hüquqi dövlətin əsaslarının formalaşması üçün zaman qazandı. Bu müddətdə Azərbaycanın gələcək inkişafına doğru strateji addımlar atıldı. 1994-cü il sentyabrın 20-də - çox ağır siyasi şəraitdə ölkənin dayanıqlı iqtisadi inkişafını və beynəlxalq əhəmiyyətini müəyyən edən "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Bu müqavilə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına, mövcud çətinliklərin aradan qaldırılmasına böyük tökən verdi.

1995-ci ilin noyabrında Ümummilli Liderin rəhbərliyi ilə hazırlanmış müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ümumxalq səsverməsi əsasında qəbul edildi. Cəmiyyət həyatının bütün əhəmiyyətli sahələri üzrə müstəqillik dövrünün, müasir zamanın çağırışlarına uyğun mükəmməl qanunvericilik bazası formalaşdırıldı. Demokratik inkişafı əngəlləyən silahlı dövlət çevrilişi cəhdlərinə son qoyuldu. Seçki əsasları formalaşdırıldı. Konstitusiyanın qəbulu ilə eyni gündə parlament seçkiləri keçirildi. Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq əlaqələri genişləndirildi, ölkənin dünya birliyinə inteqrasiyası gücləndirildi.

Ulu Öndər cəmiyyətimizdə milli birliyi təmin etdi. Heydər Əliyevin irəli sürdüyü azərbaycançılıq ideologiyası milli mədəniyyətdən, dilindən, inancından, yaşadığı məkandan asılı olmayaraq, Azərbaycanı özünə tarixi vətən bilən hər kəsin tapındığı məna və ünvan, işıqlı məfkurə oldu və bu düşüncə dövlətimizin qüdrətlənməsində müstəsna rol oynadı.

Ümummilli Lider ordu quruculuğunu da böyük mətanətlə həyata keçirdi. Bu böyük dövlət adamının çağırışı ilə başqa ölkələrdəki peşəkar Azərbaycan zabitlərinin Vətənə axını başladı. Nizami ordu quruldu, ölkənin sosial-iqtisadi imkanları artıqca Azərbaycan Ordusunun da təchizatı, inkişafı genişləndi, döyüş qabiliyyəti yüksəldi. Hər bir ölkənin siyasi müstəqilliyi üçün müstəsna dəyərdə mühüm əhəmiyyət daşıyan iqtisadi müstəqilliyi təmin edildi.

Böyük arzu

İşğal olunmuş torpaqlarımızı azad görmək Ulu Öndərin ən böyük arzusu idi. Ümummilli Lider məcburi köçkünlər qarşısında çıxışlarının birində böyük inamla, qətiyyətlə deyirdi: "Arzu edirəm ki, sizinlə birlikdə gedək Şuşaya. Gedəcəyik, inanmı ki, gedəcəyik. Şuşa Azərbaycanın gözüdür, hər bir azərbaycanlı üçün iftixar mənbəyidir. Şuşa bizim mədəniyyətimizin, tariximizin rəmzidir. Şuşa hamı üçün əzizdir. Amma təkə Şuşa yox, Laçın dağları da əzizdir. Biz heç vaxt Laçın sız yaşaya bilmərik. Ağdam kimi gözəl bir şəhər, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı, Kəlbəcərin o bulaqları, Kəlbəcərin o istisuyu - biz onlarsız yaşaya bilmərik..."

Heydər Əliyevin arzuları 27 ildən sonra reallaşdı, Prezident İlham Əliyev ata vəsiyyətini yerinə yetirdi. Bu gün Şuşada, Laçında, Ağdamda, Füzulidə, Cəbrayılda, Zəngilanda, Qubadlıda, Kəlbəcərdə ücrəngli bayrağımız əzəmətlə dalğalanır.

"Danılmaz həqiqətdir ki, Azərbaycanın müasir və müstəqil dövlət kimi mövcudluğu, inkişafı XX əsrdə ikinci dəfə qazandığımız müstəqilliyin ilk illərinə təsadüf edən Milli Qurtuluş Günü ilə əlaqədardır. Qurtuluş Günü Azərbaycan tarixində dönməz nöqtəsi idi" - Prezident İlham Əliyev həmin gündən başlanan tarixi Azərbaycanın intibah mərhələsinə gedən böyük yolun başlanğıcı olduğunu bildirdi.

Prezident İlham Əliyevin Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirməsi sayəsində Azərbaycan dünyanın dinamik inkişaf edən, modernləşən, beynəlxalq miqyasda nüfuzu gündən-günə artan dövlətə çevrilib.

Bu gün azad yurdlarımıza həyat qayıdır, Şuşada, işğaldan azad olunmuş digər torpaqlarımızda bayram tonqalları alovlanır, Böyük qayıdış reallaşır, insanlarımız illərin həsrətindən sonra isti ocaqlarına qovuşur. Azərbaycan xalqı Prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərliyinin verdiyi böyük əminlik, güvən duyğusu ilə gələcəyə doğru irəliləyir, tarixdə yeni səhifələr açır. Bu, 15 iyun Qurtuluş Günündən başlanmış tarixdir.

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

